

PROGRAMELE ȘI PROIECTELE DE CERCETARE PE ANUL 2023

Departamentul CERCETĂRI SOCIO-UMANE

PROGRAM DE CERCETARE VII

a) Denumire:

ASPECTE ALE REFLECȚIEI DESPRE MORALITATE ÎN CERCETAREA FILOSOFICĂ ȘI PSIHO-SOCIALĂ CONTEMPORANĂ

b) Coordonator: CS I Dr. Ionuț Isac

c) Termen de realizare: 1 ianuarie 2020 - 31 decembrie 2024

d) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:

– există deja, în țară și străinătate, o bogată literatură de specialitate pe tema programului, care poate și trebuie să fie completată cu contribuții noi, din perspectivele asumate de membrii colectivului de cercetare; acestea vizează noi conexiuni și interferențe inter- și trans-disciplinare, filosofice, psihologice, sociologice, antropologice etc. ale studiului fenomenului moralității;

e) Scopul programului:

– explorarea teoretico-metodologică inter- și trans-disciplinară a fenomenului moralității, a conexiunilor ideatice dintre filosofia teoretică, psihologie, sociologie, antropologie etc. în cercetarea multiplelor sale aspecte, individuale și sociale, în domenii și sfere precum cultura social-politică, relația dintre fenomenologie, psihanaliză și metafilosofie privind coordonatele moralității și factorii judecății morale; colectivul de cercetare își propune publicarea unor articole și studii relevante în literatura de specialitate, prezentarea de comunicări la sesiunile științifice de specialitate locale, naționale sau/ și internaționale;

f) Rezultate scontate:

– valorificarea unor filoaane inter și trans-disciplinare ale reflecției despre moralitate autohtone și universale, realizarea de reinterpretări ale temelor supuse discuției (moralitatea în opera filosofică, fenomenologia și psihanaliza despre moralitate, moralitatea în context cultural-simbolic, identitar, factorii judecății și deciziei morale), în contextul dezbaterilor tematice existente pe plan național și universal

g) Modul de valorificare a rezultatelor cercetării:

– elaborarea de către participanții la proiect a unor studii și articole individuale (posibil și multi-autor) referitoare la aspecte ale temei programului, care vor fi oferite spre publicare unor reviste de specialitate din țară sau/ și străinătate, precum și susținerea de comunicări științifice la sesiuni de specialitate

h) Durata: de la 1 ianuarie 2019 până la 31 decembrie 2024

Proiecte de cercetare propuse în programul VII

- VII/1: *Incursiuni fenomenologice în etica Realului* (2019-2024), coord. CS Dr. Cristian Bodea
- VII/2: *De la raționalitate la (com)pasiune. Etica grijii ca punct de turnură în teoria morală* (2019-2024), coord. CS II Dr. Codruța-Liana Cuceu
- VII/3: *Filosofia intoleranței. Politici culturale, reprezentări simbolice și/sau sociale în perioada interbelică* (2019-2024), coord. CS II Dr. Mihaela Gligor,
- VII/4: *Cunoaștere și moralitate în filosofia lui Ferdinand Gonseth* (2019-2024), coord. CS I Dr. Ionuț Isac,
- VII/5: *Filosofie socială și moralitate din perspectiva mass-media* (2019-2024), coord. CS III Dr. Florența Lozinsky
- VII/6: *Factori cognitivi, afectivi, identitari implicați în judecata și decizia morală* (2019-2024), coord. CS II Dr. Lucia Faiciuc, CSIII Dr. Raluca Szekely-Copîndean și AC drd. Andrei Costea
- VII/7: *Despre problema certitudinii în clinica psihanalitică, fenomenologia contemporană și impactul acesteia asupra societății contemporane* (2022-2024), coord. CS drd. Marcel Hosu

Colectivul de cercetare: CS I Dr. Ionuț Isac, CS II Dr. Codruța-Liana Cuceu, CS II Dr. Mihaela Gligor, CS II Dr. Lucia Faiciuc, CS III Dr. Florența Lozinsky, CS Dr. Cristian Bodea, CSIII Dr. Raluca Szekely-Copîndean, AC drd. Andrei Costea, AC drd. Marcel Hosu

Coordonator program,

CS I Dr. Ionuț Isac

PROIECT DE CERCETARE VII/1

Denumire: *INCURSIUNI FENOMENOLOGICE ÎN ETICA REALULUI*

Responsabil de proiect: CS dr. Bodea Octavian-Cristian

Termen de realizare: ianuarie 2020 - 31 decembrie 2024

Stadiul actual al cunoștințelor:

Proiectul pe care îl propun vine ca o continuare a celui anterior, intitulat *O nouă dimensiune a umanului în fenomenologia non-standard: phantasia „perceptivă”*. După ce am trasat liniile generale după care se ghidează cele mai recente cercetări filosofice, în care și fenomenologia non-standard se înscrie, voi încerca să exploatez în continuare deschiderile oferite de noua paradigmă fenomenologică contemporană. Avându-l ca reprezentant pe Marc Richir, direcția de cercetare fenomenologică ce consideră necesar ca standardul intenționalității să fie depășit, deschide spre o dimensiune în care umanul nu se mai înscrie în cadrele fixe ale simbolicului. Dimensiunea umană nu mai este reprezentată de atribute și calități bine-cunoscute, ca parte a moștenirii umaniste.

Proiectul de cercetare propus pleacă de la întrebarea firească ce se impune în situația dată: unde se situează umanul, dincolo de umanism?

Ipoteza de lucru este aceea că prin conceptul de Real se poate descoperi o etică (în sensul de *ethos*) care să indice poziția subiectului în lumea contemporană. A doua ipoteză de lucru este aceea că etica Realului situează umanul, sau umanitatea subiectului, în *reflexia* raportului cu celălalt, iar nu în raportul intențional.

Scopul proiectului:

- Dezvoltarea implicațiilor pe care conceptul de *phantasia* „perceptivă” le are asupra relației etice cu alteritatea: obiect non-intențional și subiect uman;
- Identificarea unor diferențe conceptuale între morală și etică;
- Introducerea celor trei planuri ale realității subiectului uman cu care operează teoria psihanalitică lacaniană: real, simbolic, imaginar;
- Realizarea unei analize comparative a utilizării conceptului de Real în filosofie și în psihanaliză;
- Definirea eticii Realului în raport cu ideea de libertate fenomenologică;
- Raportul eticii Realului cu decizia morală.

Obiective:

- - reconsiderarea problematicii intersubiectivității din prisma străinului și a stranieții
- - recunoașterea Realului ca lipsă și punere în prim-plan a necunoașterii
- - organizarea sistematică a rezultatelor obținute în etapele anterioare
- - stabilirea unor concluzii în ceea ce privește o etică a Realului și posibilitățile ei
- - trasarea unor linii de cercetare pentru un viitor proiect pe aceeași temă sau o temă apropiată

Valorificarea rezultatelor 2023:

- - publicarea a două articole științifice în reviste de specialitate
- - participări la conferințe naționale și/sau internaționale
- cercetare aflat în derulare

Colaborări în țară: nu

Colaborări în străinătate: nu

Bugetul solicitat pentru anul 2023: - un salariu pentru CS normă întreagă

Alte subvenții de cercetare: nu

Coordonator proiect,
CS dr. Bodea Octavian-Cristian

PROIECT DE CERCETARE VII/2

Denumire: *DE LA RAȚIONALITATE LA (COM)PASIUNE. ETICA GRIJII CA PUNCT DE TURNURĂ ÎN TEORIA MORALĂ*

Responsabil de proiect: C.Ș.II dr. Codruța Cuceu

Termen de realizare: 31 decembrie 2024

Stadiul actual al cunoștințelor:

Pe parcursul anului 2022, în cadrul proiectului intitulat „De la raționalitate la (com)pasiune. Etica grijii ca punct de turnură în teoria morală”, cercetarea a vizat, în principal, analizarea seriei de cursuri ținute de Michel Foucault la *College de France* între anii 1981-1982 și publicate mai apoi sub titlul de *Hermeneutica Subiectului* și examinarea noțiunii de *epimeleia heautou* ca principal instrument de lucru asupra sinelui în scopul evaluării importanței sale pentru ceea ce Foucault desemnează prin „artele existenței”. Totodată, în cadrul acestei cercetări, am realizat o analiză a raportului dintre cunoaștere și putere în practica psihiatrică, în încercarea de a demonstra că o parte a operei lui Michel Foucault contribuie semnificativ la dezbaterile pe marginea existenței, a naturii, și a exercițiului puterii în îngrijirea sănătății mintale. Am investigat, astfel și influențele paradigmei propuse de Michel Foucault asupra eticii grijii. Obiectivul general al acestei analize rămâne explicitarea schimbărilor de direcție survenite în teoria morală contemporană prin evaluarea critică a noilor sale fundamente complementare raționalității.

Scopul proiectului:

- Analizarea rolului emoțiilor în întemeierea eticii grijii ca direcție alternativă a teoriilor morale contemporane și recuperarea din perspectiva filosofiei moralei a funcțiilor emoțiilor în judecata și decizia morală și în justificarea acțiunii morale.

Obiective ale proiectului:

- Examinarea critică a paradigmei filosofice de sorginte pur raționalistă potrivit căreia sfera afectivității umane este separată de cea a cunoașterii, constituind, cel mult, un substrat primar și/sau primitiv al acesteia.
- Analizarea unei direcții noi în filosofia moralei, ce susține că emoțiile pot constitui elemente centrale ale filosofiei morale și, prin urmare, orice teorie substanțială a eticii nu poate ocoli o consistentă înțelegere a emoțiilor și afectivității umane.
- Cercetarea sistematică a principalelor lucrări filosofice critice la adresa unei teorii morale întemeiate exclusiv ca un sistem de principii care trebuie asumate pe criterii pur rationale, sistem ce tratează emoțiile ca simple motivații care fie susțin, fie subminează alegerea indivizilor de a acționa conform principiilor.
- Investigarea noilor teorii morale, propuse de filosofi precum Martha Nussbaum sau Bernard Williams, ce așază experiențele umane de natură afectivă ca parte integrantă a sistemului etic.

Valorificarea rezultatelor 2023:

- Două articole, fiecare de aproximativ 10-15 pagini;
- Două comunicări la manifestări științifice de specialitate;

Colaborări în țară: nu

Colaborări în străinătate: nu

Bugetul solicitat pentru anul 2023: - un salariu pentru C.Ș. II normă întreagă

Alte subvenții de cercetare: nu

Coordonator proiect,
C.Ș.II dr. Codruța Cuceu

PROIECT DE CERCETARE VII/3

Denumirea: *FILOSOFIA INTOLERANȚEI. POLITICI CULTURALE, REPREZENTĂRI SIMBOLICE ȘI/SAU SOCIALE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ*

Responsabil de proiect: CS II dr. hab. Mihaela Gligor,

Termen de realizare: ianuarie 2020- 31 decembrie 2024

Stadiul actual al cunoștințelor

Problematica politicilor culturale din perioada interbelică a suscitat, mereu, un interes aparte, atât din partea istoricilor, cât și din partea filosofilor sau a sociologilor, mai ales datorită impactului pe care politicul l-a avut în evoluția intelectuală și/sau personală a unora dintre cei mai influenți intelectuali ai vremii.

În ceea ce privește cultura română, tema asumată aici a fost abordată punctual, mai ales cu privire la elitele culturale (Mircea Eliade, Mihail Sebastian, Constantin Noica, Emil Cioran etc), însă anumiți intelectuali (mulți de origine evreiască) au fost analizați doar fragmentar (Theodor Lavi, Horia Carp, Iosif Brucăr, Henry Marcus) sau deloc (Adalbert Rosinger). Tocmai de aceea, prezentul program are în vedere înțelegerea și recuperarea unor lucrări scrise în acea perioadă sau documente aflate în colecții particulare sau în arhive din țară și străinătate și cunoașterea modului de interacțiune a elitelor politice, culturale și economice în România interbelică.

Legăturile elitelor României interbelice cu cercurile intelectuale ale Europei acelor ani au constituit elemente importante și puncte de reper în analizele făcute de unii cercetători, mai ales în plan cultural și/sau social. Amintim doar studiile recente făcute de Matthew Feldman și Marius Turda, *Clerical Fascism in Interwar Europe* (Routledge, 2008); Balázs Trencsényi, *The Politics of National Character. A Study in Interwar East European Thought* (Routledge, 2012); Derek H. Aldcroft, *Europe's Third World The European Periphery in the Interwar Years* (Routledge, 2016) și, de asemenea, volumele mai recente: Rebecca Clifford, *Survivors: Children's Lives after the Holocaust* (Yale University Press, 2020); Dan Stone, *Fascism, Nazism and the Holocaust: Challenging Histories* (Routledge, 2021); Menachem Kaiser, *Plunder. A Memoir of Family Property and Nazi Treasure* (Houghton Mifflin Harcourt, 2021) și Sonia Catrina (Ed.), *Holocaust Memoryscapes. Contemporary memorialisation of the Holocaust in Central and Eastern Europe* (Bucharest, 2020). Toate acestea vor constitui baza cercetărilor noastre ulterioare. În aceeași direcție se înscrie și volumul pe care l-am editat și care a apărut în anul 2021 în Germania: Mihaela Gligor (Ed.), *Memories of Terror. Essays on Recent Histories* (CEEOLPress, 2021).

Prezentul proiect de cercetare - *Filosofia intoleranței. Politici culturale, reprezentări simbolice și/sau sociale în perioada interbelică* - continuă interesele științifice urmărite și valorificate prin publicații din anul 2014 încoace.

Scopul programului:

Cercetarea asumată aici va oferi o perspectivă nouă și, pe cât posibil, inedită asupra intoleranței culturale, politice și economice din România și Europa interbelică și a acțiunilor de redefinire a trecutului istoric al acelor care au ales - voluntar sau nu - spațiul exilului. Într-o primă fază se are în vedere recuperarea și valorificarea scrierilor unor importanți intelectuali români / de origine română care au ales exilul, personalități importante, atât la nivel cultural, cât și politic. Am în vedere aplicarea la programele de schimb interacademic; aplicarea la granturi de cercetare; participarea la și organizarea unor manifestări științifice; publicarea unor materiale în revistele de specialitate și în cele culturale; participarea la dezbateri; editarea unor volume colective, volume de corespondență sau ediții de documente.

Rezultatele scontate:

Relansarea dezbaterilor de specialitate pe această temă; recuperarea unor manuscrise și publicarea lor; publicarea unor volume; continuarea colaborărilor științifice externe și

asumarea altora; organizarea unor manifestări științifice; participări la lansări de carte și evenimente speciale dedicate acestor subiecte.

Modul de valorificare a rezultatelor:

Prezentări în cadrul unor manifestări științifice interne și internaționale (mese rotunde, seminarii, conferințe); articole, recenzii și studii științifice pe această temă; îngrijirea unor volume de corespondență și/sau de documente; scrierea unui volum de autor; organizarea unor evenimente culturale și științifice; invitarea unor specialiști în domeniu.

Durata: 5 ani (2020-2024).

Colaborări în străinătate:

- dr. Raphael Vago, Tel Aviv University
- dr. Laure-Line Yehuda, Sourasky Central Library, Tel Aviv University
- dr. Katarína Hradská, Institute of History, Slovak Academy of Sciences
- dr. Urbańczyk Przemysław, Polish Institute of Advanced Studies
- dr. Dan Stone, Royal Holloway, University of London
- dr. Urszula Jarecka, Institute of Philosophy and Sociology, Polish Academy of Sciences

Bugetul solicitat: salariul pentru CS II (normă întreagă);

Alte subvenții de cercetare: nu.

Coordonator proiect,
CS II dr. hab. Mihaela GLIGOR

PROIECT DE CERCETARE VII/4

Denumire: *CUNOAȘTERE ȘI MORALITATE ÎN FILOSOFIA LUI FERDINAND GONSETH* (2019-2024)

Responsabil de proiect: CS I Dr. Ionuț Isac

Termen de realizare: 31 decembrie 2024

Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:

- relativ avansat, având în vedere dialogul filosofic din spațiul helvetic francofon și cel francofon în general; relativ scăzut în spațiul autohton, întrucât puținele și meritoriile lucrări clasice dedicate concepției lui Gonseth nu au dezbătut explicit problema moralității

Scopul proiectului:

- explorarea dimensiunilor valorice ale reflecțiilor cu caracter moral (explicit sau implicit) conținute în filosofia lui F. Gonseth (*idoneismul*), pentru o mai bună și completă înțelegere a specificului acesteia, a rolului și importanței ei în contextul său istoric și în zilele noastre

Obiective subordonate scopului, care urmează a fi realizate în anii 2019-2024:

- cercetarea problemelor moralității în conceperea eticii dialogului (atât la modul generic, cât și între diferite poziții, curente și orientări filosofice, de ex. între strategiile de „fundare” și cele de „angajare”);
- moralitatea ca problemă cardinală a interferențelor dintre limbaj, cunoaștere, comunicare și acțiune;
- opțiunea etică de valoare cardinală a idoneismului în calitate de filosofie a deschiderii la experiență și reevaluarea periodică a fundamentelor cunoașterii;
- principii etice în dialogul dintre știință, filosofie și religie;
- viziunea etică asupra dialecticii referențialului

Obiective specifice pentru anul 2023:

- elaborarea a două studii, unul privind problema constituirii moralității din perspectiva filosofiei idoneismului, iar altul pe tema relației dintre morală și religie/ credință în viziunea acestei concepții;
- susținerea a două comunicări la sesiuni științifice de specialitate, pe aceste subiecte

Valorificarea rezultatelor:

- elaborarea unor studii individuale (posibil și multi-autor), de cca. 15-20 p. fiecare referitoare la tema proiectului, care vor fi oferite spre publicare unor reviste de specialitate din țară sau/ și străinătate, precum și susținerea unor comunicări științifice la sesiuni de specialitate

Colaborări în țară: nu sunt

Buget solicitat pentru 2023:

- salariu pentru un post de CS I

Coordonator proiect,
CS I dr. Ionuț Isac

PROIECT DE CERCETARE VII/5

Denumire: *FILOSOFIE SOCIALĂ ȘI MORALITATE DIN PERSPECTIVA MASS-MEDIEI*

Responsabil de proiect: CS III dr. Florența Lozinsky

Termen de realizare: 1 ian 2020 – 31 dec. 2024.

Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:

Cercetătorul valorifică experiența anilor anteriori de cercetare în domeniu, precum și rezultatele anchetelor de teren desfășurate în cadrul proiectelor anterioare. Experiența teoretică și empirică a fost materializată de către cercetător în comunicări științifice prezentate la manifestări naționale, respectiv în studii publicate în reviste de profil. Exemplificăm activitatea desfășurată prin câteva studii publicate în volume colective sau reviste de specialitate: *Traian Herseni, cronicar la „Familia”, Sectorul imobiliar reflectat în presa scrisă. Cazul Florești, Traian Herseni și „Gând românesc”, Probleme ale zonei metropolitane, reflectate în presa locală, Raportul spațiu-timp în societatea postmodernă, Reprezentări ale schimbării sociale în mentalitatea ruralilor, Estetica produselor locale. Reflecții despre o filosofie a succesului de piață, Teoria contractului și filosofia socială a pământului, O filosofie socială a satului românesc contemporan, Despre timp și filosofie de viață în context pandemic.*

Scopul proiectului:

Filosofia socială, în calitatea care-i revine în cadrul culturii umane, își revendică rolul de ghidare teoretică și interogativă a conștiinței în demersul său de cunoaștere a lumii. În acest context alegerea noastră, de a investiga universul moral al faptelor sociale pe care ni-l dezvăluie cu generozitate mass-media, este una firească și necesară. Demersul nostru este unul de durată, prin care urmărim conturarea unei "hermeneutici a realității", altfel spus o decodare/înțelegere a "fractalilor" de realitate socială așa cum sunt reflectați în mass-media românească. Există o anumită tipologie a genurilor mass-mediei (editorial, anchetă, reportaj, știri, etc.) care își are publicul ei țintă, cu un anumit orizont de așteptare față de reflectarea evenimentelor sociale în media.

Prin acest proiect ne propunem identificarea acelor fapte sociale care au impact asupra sănătății morale a populației, să le contextualizăm și să le analizăm prin raportarea acestora la contextul social care le generează, dar și să descoperim cum sunt reflectate acestea în mass-media.

Demersul nostru sociologic pune accent pe identificarea și analiza conceptului stare de normalitate socială, dar și a gradului de moralitate al societății contemporane, prin conturarea unor filosofii de viață din perspectiva mass-mediei.

Obiective subordonate scopului, care urmează a fi realizate în anul 2023:

- Documentare bibliografică;
- Realizarea unei cercetări bibliografice asupra revistei *Dilema veche*, cu accent pe rubrica *Tema săptămânii*, în cadrul căreia dezbaterile, analizele se focusează asupra unui cuvânt/sintagmă care ne transpune în realități sociale multiple, toate fațete ale societății contemporane;
- Cercetare bibliografică și analiză, din perspectiva presei scrise, a unor concepte (de ex.: fragilitate, omenie, bunăstare, valori, război etc.) cu impact asupra sănătății morale a societății românești;
- Sintetizarea cercetărilor bibliografice din mass-media și conturarea unei filosofii sociale, care să surprindă gradul de moralitate a societății românești actuale.

Material și metode de lucru:

- 1) documentare teoretică,
- 2) analiză de documente.

Rezultate scontate în 2023:

- 1) participarea la manifestări științifice de specialitate;

2) elaborarea, redactarea și publicarea de studii/articole a căror tematică vizează reflecții asupra moralității societății din perspectiva mass-mediei: (aproximativ 25 pagini).

Valorificarea rezultatelor în 2023:

- 1) elaborare a două studii în vederea publicării;
- 2) susținerea a două comunicări la manifestări științifice de specialitate.

Colaborări în țară: nu.

Colaborări în străinătate: nu.

Buget solicitat pentru 2023:

- Un salariu pentru CS III; consumabile.

Alte subvenții de cercetare: nu.

Coordonator proiect,
CS III dr. Florența Lozinsky

PROIECT DE CERCETARE VII/6

Denumire: FACTORI COGNITIVI, AFECTIVI ȘI IDENTITARI IMPLICAȚI ÎN JUDECATA ȘI DECIZIA MORALĂ

Colectivul de cercetare: CS II Lucia Faiciuc (coordonator), CSIII Raluca Szekely-Copîndean, AC Andrei Costea, două posturi care au fost ocupate prin concurs: 1/2 CSI și CSII

Termen de realizare: 1 ianuarie 2020- 31 decembrie 2024.

Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv

Experiența anterioară

Membrii colectivului au lucrat anterior și au obținut rezultate în domeniile de cercetare care au relevanță pentru obiectivele specifice ale proiectului (psihologia moralității, psihologia emoțiilor, psihologia personalității, psihologia socială și psihologia raționamentului deductiv, învățarea implicită).

Scopul proiectului

Criza morală este invocată din ce în ce mai des ca fiind la originea multora dintre problemele societății contemporane, atât pe plan național, cât și internațional. De aceea, interesul pentru problema moralității a crescut din ce în ce mai mult deopotrivă în rândul cercetătorilor și în rândul factorilor decidenți în societate. În centrul cercetărilor asupra moralității s-au aflat studiile asupra judecării și deciziei morale. Acestea au fost investigate atât în cadrul filosofiei, cât și în cel al psihologiei (Greene, 2008). În ultimele două decenii, în psihologie, accentul a căzut asupra felului în care oamenii reflectează asupra moralității; specific, studiile au vizat felul în care oamenii judecă ceea ce este bine sau rău și felul în care iau decizii pe baza acestor judecăți evaluative (pentru o sinteză, vezi Bartels, Bauman, Cushman, Pizarro & McGraw, 2015). Proiectul curent urmărește să extindă ceea ce se cunoaște despre judecata și decizia morală, investigând trei paliere de studiu mai puțin abordate în literatură. Astfel, proiectul va viza: (1) particularități ale raționamentului în decizia morală, cu accent pe problema consecvenței și a importanței gândirii critice în decizia morală (2) contribuția unor emoții morale, precum și a scopurilor și strategiilor de reglare emoțională în judecata și decizia morală (3) aspecte ale unor trăsături de caracter (ex., identitatea morală) și ale unor factori identitari de natură culturală (de exemplu, gradul sau tipul de cultură, filosofia morală preferată) implicate în judecata morală.

O observație comună a vieții de zi cu zi este aceea a unor grade variate de consecvență în felul în care oamenii iau decizii cu caracter moral. Acest aspect al consecvenței/inconsecvenței în luarea deciziilor morale a început să fie investigat mai mult abia în ultimii ani, fiind o temă de actualitate (Campbell, 2017; Carnes & Winer, 2017; de Maagt, 2017; James, 2017; Kandul & Uhl, 2016; Leliveld & Risselada, 2017; Mullen & Monin, 2016; Monin & Merritt, 2012; Pagliaro, Ellemers, Barreto & Di Cesare, 2016; Paulo, 2020; Pothos, Barque-Duran, Yearsley & Hampton, 2016; Sonnentag, McManus, Wadian & Saucier, 2019; van Baar, Chang & Sanfey, 2019). În mod particular, se cunoaște mai puțin rolul factorilor cognitivi (cu precădere cei legați de raționament și gândirea critică) separat sau în interacțiunea lor cu factorii afectivi. De asemenea, se știu puține lucruri despre factorii identitari implicați în schimbarea deciziilor morale, în funcție de contextul acestora. Prin urmare, proiectul de cercetare are ca scop investigarea empirică a factorilor cognitivi, afectivi și identitari implicați în consecvența/inconsecvența morală, cu precădere în rândul populației aflate la vârsta adolescenței și în cel al populației adulte.

Rolul emoției în judecata și decizia morală este încă intens dezbătut în literatura de specialitate (Horne & Powell, 2016; Huebner, Dwyer, & Hauser, 2009). Un punct de convergență al cercetărilor precedente a fost influența emoțiilor negative (aversive) asupra judecăților și deciziilor pe care le emit oamenii în dileme morale. Dilemele morale sunt situații ipotetice în care se pune problema unei negocieri incomode între norme morale, cum ar fi

sacrificarea unei persoane pentru binele comun (Thomson, 1985). Un aspect mai puțin investigat se referă la rolul emoțiilor pozitive în judecata și decizia morală, pentru care nu există în prezent un cadru teoretic care să le cuprindă. În acest sens, pornind de la cele câteva cercetări existente în literatură (Gawronski, Conway, Armstrong, Friesdorf, & Hütter, 2018; Strohminger, Lewis, & Meyer, 2011; Valdesolo & DeSteno, 2006), vom investiga contribuția unor emoții pozitive (ex., schadenfreude) la generarea unor judecăți morale de caracter și a unor decizii de atribuire a vinovăției în situații cu relevanță morală.

În ceea ce privește factorii identitari, cercetarea empirică va avea în vedere rolul în decizia morală a trăsăturilor de personalitate, al identității morale și culturale (Campbell, 2014; Conway, & Peetz, 2012), al caracterelor morale exemplare (Aquino & Reed, 2002; Hardy & Carl, 2005; Narvaez, 2009; Reynolds & Ceranic, 2007), precum și al convingerilor/filosofiilor morale în decizia morală, al nivelului de expertiză morală (Meindl, Jayawickreme, Furr & Fleeson, 2015; Schwitzgebel & Cushman, 2015).

Ca obiective subordonate scopului și care urmează a fi realizate în anul 2023 (pentru personalul existent):

- Investigarea rolului factorilor cognitivi în consecvența morală;
- Investigarea legăturii dintre consecvența morală și identitatea morală;
- Dezvoltarea unei abordări teoretice a judecății morale și deciziei morale din perspectiva Teoriei Sistemelor Dinamice Neliniare;
- Investigarea judecăților de caracter din perspectiva învățării implicite;
- Investigarea rolului factorilor cognitivi și afectivi implicați în dezvoltarea judecății morale;
- Investigarea factorilor cognitivi și situaționali asociați judecăților morale.

Materiale și metode de lucru:

- Consultarea unor lucrări de specialitate;
- Elaborarea unei baze de date documentare;
- Construirea unor instrumente psihometrice, sarcini experimentale și sarcini test;
- Administrarea instrumentelor de lucru;
- Cercetări experimentale și corelaționale.

Rezultate scontate:

- Studii și articole referitoare la rezultatele obținute în cercetare
- Instrumente (chestionare și probe cu sarcini, teste).

Valorificarea rezultatelor:

- Articole publicate în volume colective și în reviste de specialitate (5 titluri).
- Comunicări la manifestări științifice naționale și, eventual, internaționale (6 comunicări).

Colaboratori în țară:

- profesori, psihologi și pedagogi din unitățile școlare clujene și alte localități.

Colaboratori în străinătate:

- lect. univ. dr. Gilad Feldman (University of Hong Kong, HK), lect. univ. dr. Konrad Bocian (*University of Social Sciences and Humanities*, Varșovia, Polonia)

Bugetul solicitat pentru 2023:

- Salarii pentru un post de CSII, unul de CSIII, unul de AC și pentru două posturi care au fost ocupate prin concurs: ½ de CSI și CSII;
- Cheltuieli de deplasare la unitățile școlare din zonă și la manifestări științifice interne și externe.
- Cheltuieli materiale și servicii.
- Cheltuieli de regie și investiții.
- Cheltuieli neprevăzute.

Alte subvenții de cercetare:

- Încercare de a obține granturi.

Coordonator proiect,
CS II dr. Lucia Faičiu

Bibliografie

- Aquino, K., Reed, A. (2002). The self-importance of moral identity, *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, p. 1423–1440.
- Bartels, D. M., Bauman, C. W., Cushman, F. A., Pizarro, D. A., & McGraw, A. P. (2015). Moral judgment and decision making. In G. Keren & G. Wu (Eds.), *The wiley blackwell handbook of judgment and decision making* (pp. 478–515). Chichester, UK: John Wiley & Sons, Ltd. doi:10.1002/9781118468333.ch17
- Campbell, R. (2014). Reflective equilibrium and moral consistency reasoning. *Australasian Journal of Philosophy*, 92(3), 433–451
- Campbell, R. (2017). Learning from moral inconsistency. *Cognition*, 167, 46-57.
- Carnes, N. C., & Winer, J. P. (2017). Do unto others: How cognitive fusion shapes the transmission of moral behavior. *Journal of Experimental Psychology: General*, 146(4), 472-484.
- Conway, P., & Peetz, J. (2012). When does feeling moral actually make you a better person? Conceptual abstraction moderates whether past moral deeds motivate consistency or compensatory behavior. *Pers. Soc. Psychol. Bull.* 38, 907–919. doi: 10.1177/0146167212442394
- de Maagt, S. (2017). Reflective equilibrium and moral objectivity. *Inquiry*, 60(5), 443-465.
- Gawronski, B., Conway, P., Armstrong, J., Friesdorf, R., & Hütter, M. (2018). Effects of incidental emotions on moral dilemma judgments: An analysis using the CNI model. *Emotion*, 18(7), 989–1008. doi:10.1037/emo0000399
- Greene, J. D. (2008). The secret joke of Kant's soul. In W. Sinnott-Armstrong (Ed.), *Moral Psychology, Vol. 3*. (pp. 35–80). Cambridge, MA: MIT Press.
- Hardy, S. A., Carl, G. (2005). Identity as a Source of Moral Motivation, *Human Development*, 48, p. 232–256.
- Horne, Z., & Powell, D. (2016). How large is the role of emotion in judgments of moral dilemmas? *Plos One*, 11(7), e0154780. doi:10.1371/journal.pone.0154780
- Huebner, B., Dwyer, S., & Hauser, M. (2009). The role of emotion in moral psychology. *Trends in Cognitive Sciences*, 13(1), 1–6. doi:10.1016/j.tics.2008.09.006
- James, A. (2017). The moral continuum: Congruence, consistency, and continuity in moral cognition. *Theory & Psychology*, 27(5), 643-662.
- Kandul, S., & Uhl, M. (2016). Inspirations or incitements? Ethical mind-sets and the effect of moral examples. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 65, 146-153.
- Leliveld, M. C., & Risselada, H. (2017). Dynamics in charity donation decisions: Insights from a large longitudinal data set. *Science advances*, 3(9), e1700077.
- Meindl, P., Jayawickreme, E., Furr, R. M., & Fleeson, W. (2015). A foundation beam for studying morality from a personological point of view: Are individual differences in moral behaviors and thoughts consistent?. *Journal of Research in Personality*, 59, 81-92.
- Monin, B., & Merritt, A. (2012). Moral hypocrisy, moral inconsistency, and the struggle for moral integrity. In M. Mikulincer & P. R. Shaver (Eds.), *Herzliya series on personality and social psychology. The social psychology of morality: Exploring the causes of good and evil* (p. 167-184). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Mullen, E., & Monin, B. (2016). Consistency versus licensing effects of past moral behavior. *Annual review of psychology*, 67, 363-385.
- Narvaez, D. (2009). Triune Ethics Theory and moral personality, în D. Narvaez, D. K. Lapsley (Eds.), *Moral Personality, Identity and Character: An Interdisciplinary future* (p. 136-158). New York: Cambridge University Press.

- Pagliari, S., Ellemers, N., Barreto, M., & Di Cesare, C. (2016). Once dishonest, always dishonest? The impact of perceived pervasiveness of moral evaluations of the self on motivation to restore a moral reputation. *Frontiers in psychology*, 7, 586.
- Paulo, N. (2020). Moral Consistency Reasoning Reconsidered. *Ethical Theory and Moral Practice*, 23(1), 107-123.
- Pothos, E. M., Barque-Duran, A., Yearsley, J. and Hampton, J. A. (2016). Patterns and evolution of moral behavior: moral dynamics in everyday life. *Thinking and Reasoning*, 22(1), 31-56. doi: 10.1080/13546783.2015.1051585
- Reynolds, S. J., Ceranic, T. L. (2007). The Effects of Moral Judgment and Moral Identity on Moral Behavior: An Empirical Examination of the Moral Individual, *Journal of Applied Psychology*, 92, p.1610–1624.
- Schwitzgebel, E., & Cushman, F. (2015). Professional philosophers' susceptibility to order effects and framing effects in evaluating moral dilemmas. *Cognition*, 141, 127-137.
- Sonnentag, T. L., McManus, J. L., Wadian, T. W., & Saucier, D. A. (2019). Prioritizing morality in the self and consistent moral responses despite encouragement to behave immorally. *Journal of Moral Education*, 48(4), 412-422.
- Strohming, N., Lewis, R. L., & Meyer, D. E. (2011). Divergent effects of different positive emotions on moral judgment. *Cognition*, 119(2), 295–300. doi:10.1016/j.cognition.2010.12.012
- Thomson, J. J. (1985). The Trolley Problem. *The Yale Law Journal*, 94(6), 1395. doi:10.2307/796133
- Valdesolo, P., & DeSteno, D. (2006). Manipulations of emotional context shape moral judgment. *Psychological Science*, 17(6), 476–477. doi:10.1111/j.1467-9280.2006.01731.x
- van Baar, J. M., Chang, L. J., & Sanfey, A. G. (2019). The computational and neural substrates of moral strategies in social decision-making. *Nature communications*, 10(1), 1483.

PROIECT DE CERCETARE VII/7

Denumire: *DESPRE PROBLEMA CERTITUDINII ÎN CLINICA PSIHANALITICĂ, FENOMENOLOGIA CONTEMPORANĂ ȘI IMPACTUL ACESTEIA ASUPRA SOCIETĂȚII CONTEMPORANE.*

Responsabil de proiect: AC drd. Marcel Hosu

Termen de realizare: 31 decembrie 2024

Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:

Urmeaza sa trimita...

PROGRAMUL DE CERCETARE VIII

a). Denumire:

**INVENȚIE, PRODUCERE, ECONOMII CREATIVE: (SOCIO-)LOGICI
ALE INDUSTRIALIZĂRII „CREAȚIEI”**

b). Coordonator: CS II dr. Silviu G. Totelecan

c), Termen de realizare: 31 decembrie 2025

d), Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:

Felul în care e structurată astăzi, în câmpul ei, discuția despre „creativ” și „creativitate”, (pre)orientează căutarea, tocmai potrivit semnificației cu care termenii aceștia sunt deja utilizați. În fie și cea mai elementară descriere a sferei termenului de „industrii creative” întâlnim două afirmații cu valoare de teză (și care de aceea, implicând accepția categorială a expresiei, ne oferă *clou*-ul ei, ca să zicem așa). Prima afirmație îi aparține lui R. Florida (2002, xiii): industriile creative sunt de văzut ca fiind tot mai importante în sporirea bunăstării economice, propunătorii noțiunii sugerând că „creativitatea omenească constituie resursa economică supremă”. Este de reținut, deci, identificarea creativității ca o resursă economică, o punere în ecuație pe care propunem a nu fi considerată drept o formulă metaforică, ci, dimpotrivă, una literală, conținând în sine promisiunea unei operaționalizări. A doua afirmație de principiu care e de citat: oricare dintre industriile creative are un „nucleu ireductibil” ce trimite la „schimbul de resurse financiare în contrapartidă cu drepturi de proprietate intelectuală” (Lash & Urry, 1994, 117).

„Creativii” zilelor noastre (ca reprezentanți ai unor ocupații și competențe profesionalizate) operează într-o fenomenalitate a multiplicității desfășurate și complet dezlegate a copiei, în raport cu care nici măcar nu mai are sens punerea problemei unui original. Și se lucrează de așa manieră, încât această punere la lucru a copiei, în multiplicitatea ei, să producă valoare în sens economic, valoare monetizată și monetizabilă, profit financiar. Doar așa se poate vorbi cu sens despre economie creativă, industrii creative, despre o economie (culturală) a copiei multiple ca formă generică a expresiei materiale/fenomenale a „substanței” socioculturale. Suntem departe de ipoteza asimilării muncii creative libere, „din pură pasiune”, cu o prezumtivă finalitate intranzitivă și ale cărei produse s-ar sustrage circuitelor de omologare și de recunoaștere, inclusiv simbolică (a „calității” sau „excelenței” operei produse astfel), din câmpul socio-economic al economiei creative, cu activitățile de hobby, acestea din urmă decupate categorial în contradistinție cu munca propriu-zisă, aflată în servitutea salarizării ori a recompensei monetizate pentru produsele ei. Dacă am răspunde cu „da” la întrebarea dacă ceea ce se realizează azi se produce într-un spațiu socio-cultural și economico-cultural „lipsit de supradeterminări”, atunci ne plasăm față de chestiunea (sensului social al) creativității într-o postură epistemică de poeticieni, de esteți, de filosofi culturali (în stilul reflexiv vechi), dar nu ca sociologi, cercetători sociali. Aici nu este vorba despre felul individual subiectiv (adesea închipuit) în care fiecare dintre noi poate considera „culturalul” din activitățile umane productive. Ci e de angajat (sau ar trebui recunoscut) ceea ce e terenul strategic, cu adevărat convenabil epistemic pentru a discuta despre aceste lucruri într-un fel prin care să se poată produce, totuși, un supliment de cunoaștere (cunoaștere socială, socio-fenomenologic descriptivă, cunoaștere cu valoare socio-logică, despre ceva eminamente social/societal).

În societatea contemporană nu putem face abstracție de existența unui nivel supradeterminant prin care producția zisă „creativă” e legată, printr-o articulare reciprocă „internă”, de logica (indisociabil economică, socială și culturală) a valorizării ei drept așa ceva (altfel spus, potrivit criteriilor specifice având tracțiune în societate în omologarea a ceea ce e

considerat, atât categorial semantic, cât și ca uzaj, drept „creativ”). Este necesară sesizarea unei supradeterminări care, în fapt, devine un plan de imanență în care se reglează atât recunoașterea practicilor, obiectelor, uzajelor drept unele „creative”, generatoare de noi practici, produse, uzaje, cât și etichetarea categorială a „producției” și a „produsului” luate împreună cu noile referențiale de analiză – e.g. industrie creativă, economie creativă, tradiție creativă etc. Altminteri, suntem proiectați îndărăt, să zicem așa, anacronistic din punctul de vedere al manierei necesare pentru a înțelege starea de lucruri contemporană, înspre contexte care aveau în centrul lor genialitatea (artistică, intelectuală) ca principiu/origine a creativității, fără ca discuția despre creație să mai fie nevoită a se interesa de receptarea operelor, de exemplu, de circulația lor, de replicare, de colaje și (re)asamblaje etc.; înspre perioade apuse în care valoarea originalității/excelenței creatoare (din punct de vedere artistic, intelectual, cultural) încorporate de „desăvârșirea” operelor era împinsă, proiectată undeva într-un fel de cer, de empiriu (al „capodoperelor”), ștergându-li-se astfel orice fel de legătură cu efortul, cu materialitățile materialului ori ale mediului de expresie, cu valorizările și valorificările lor pe niște circuite și în niște contexte de ordin socio-economico-cultural. Refăcând îndărăt drumul pe firul acesta putem (re)cădea în și „regăsi” inclusiv viziuni teologale ale creației de simboluri (de bună seamă „spirituale”).

Expresiile „inovare”, „producere”, „economii creative” sunt fiecare, de fapt, numele interșanjabile, „parolele” de intrare, dacă se dorește, într-o aceeași chestiune: respectiv tocmai cea a sinonimiei sau a traductibilității lor reciproce și care aceasta este, în fond, chestiunea de investigat. Așadar, în ce condiții, contexte, constrângeri, posibilități tehnologice și maniere privilegiate de „a face”, „a produce”, „a crea”, într-un anume tip de societate, anume a noastră, aceste noțiuni, dimpreună cu tot ceea ce ele desemnează, intră fie în raporturi de echivalență, fie sunt reciproc convertibile. Schimbând doar puțin unghiul de tematizare, aceste expresii („inovare”, „producere”, „economii creative”) numesc în momentul de față modurile de generare ale „conținuturilor” socio-culturale. Aceste „conținuturi”, deopotrivă în expresia lor materială, semiotic-medială, cât și în semnificația lor socio-culturală nu vin la existență și nu pot fi „produse” (material sau, din ce în ce mai mult, spectacular, teho-performativ, telematic – așadar medial) altfel decât înăuntrul unui Dispozitiv cultural teho-productiv, iar pentru a le putea sesiza conturul, profilul specific într-un mod saturat, ele trebuie neapărat localizate (reperate) și la incidența planului de articulare socio-economică a acestui Dispozitiv.

e). Scopul programului:

Articulat organic în cele șase proiecte ale sale, programul de cercetare urmărește a realiza o descriere sistematică a caracteristicilor socio-culturalului contemporan conceput din perspectiva și în dinamica specifică unei societăți în care se desfășoară maximal efectele de augmentare ale producției de „conținuturi” articulate, material și semiotic-medial, de copiiile unor „concepții de opere” (intelectuale, artistice, simbolice) care se pot legitima/omologa socialmente ca având statut de „creații” în virtutea susceptibilității lor de a se prezenta și a circula exclusiv „în copie” (copie de un tip, prin definiție, multiplu, numeros și generat tehnic/tehnologic). De asemenea, își propune a cerceta variate „răspunsuri creative” pe care organizațiile comerciale de mai mici dimensiuni, din țara noastră, le-au avut la criza economico-socială generată de cea sanitară din timpul pandemiei de Covid19. De o atenție sporită vor beneficia unele forme de organizare a unor profesii din economiile creative (precum sunt cele din domeniul artelor și al arhitecturii), care pun în joc propriile viziuni despre creativitate, munca unor categorii ocupaționale, cu așteptări specifice, reajustate în contextul schimbărilor aduse de pandemie în numeroase sectoare de activitate. Nu în ultimul rând, una dintre temele centrale ale antreprenoriatului cultural, promovate intens în ultimul deceniu la nivelul Uniunii Europene, anume patrimoniului cultural ca resursă a identității/identificării locale/naționale/europene, va fi abordată prin prisma platformelor digitale care generează

conținuturi/discursuri cu specific identitar, menite a promova o imagine puternic curatoriată a identificărilor etnice și, în consecință, a relațiilor interetnice.

f). Rezultate scontate:

- identificarea și investigarea reconfigurărilor suferite de afacerile unor antreprenori care, în pandemie, au derulat proiecte de întreprinderi sociale finanțate cu fonduri europene;
- analiza unor categorii ocupaționale (artiști și arhitecții), reglementate diferit, în cadrul cărora creativitatea joacă un important rol;
- evidențiere de preocupări și activități individuale noi, creatoare de venituri, a căror drepturi și obligații nu au fost încă „standardizate” prin acte normative de legiferare a profesiilor și/sau ocupațiilor;
- arheologie socială a producției de norme juridice în domeniul mecanismelor procesuale penale, a „creației de drept” din Marele Principat al Transilvaniei, din secolele VIII-XIX;
- documentarea apariției și dezvoltării unor platforme digitale, implicate în generarea de conținuturi cu specific identitar, menite a servi, ca suport activ, unor procese de (re)modelare etnică și interetnică.

g). Modul de valorificare a rezultatelor cercetării:

- publicarea de studii/articole în reviste/volume de specialitate;
- susținerea de comunicări științifice la manifestări naționale și internaționale;
- organizarea de mese rotunde pe problematica programului de cercetare;
- constituirea de secțiuni științifice/paneluri în cadrul unor congrese, conferințe etc.;
- alte intervenții în spațiul public și/sau academic.

Proiecte de cercetare propuse în acest program:

- VIII/1: (2022–2025). *De la mimesis creator la replicabilitate tehn(ologică): izotopii echivoce ale lui poiein („a crea”, „a face”, „a produce”) în societatea mediatizată.* Colectivul de cercetare: CS II dr. Silviu G. Totelecan, CS III dr. Adrian T. Sîrbu (coordonator).
- VIII/2: (2022–2023). *„Reconfigurarea traseului”: planificare și creativitate antreprenorială în perioade de criză.* Colectivul de cercetare: CS III dr. Marius Ion Bența.
- VIII/3: (2022–2023). *Ipostaze ale profesiilor liberale și ale ocupațiilor creative – între normativ și practici.* Colectivul de cercetare: CS drd. Narcisa Cozea.
- VIII/4: (2023-2025). *Inovație juridică în domeniul administrării legii penale și modernizare societală în Transilvania secolelor XVII-XIX.* Colectivul de cercetare: AC dr. Gabriel Rusu.
- VIII/5: (2022-2023). *Artiști și arhitecți în economia creativă: între inovație, precaritate și autoreglementări.* Colectivul de cercetare: CS dr. Cristian-Ioan Pop.
- VIII/6: (2022-2023). *„Antreprenoriat” identitar în mediul online: identificări individuale și de grup.* Colectivul de cercetare: CS III drd. Salánki Zoltán.

Coordonator program,
CS II dr. Silviu G. Totelecan

PROIECT DE CERCETARE VIII/1

a) **Denumire:** *DE LA MIMESIS CREATOR LA REPLICABILITATE TEHN(OLOG)ICĂ: IZOTOPII ECHIVOCE ALE LUI POIEIN („A CREA”, „A FACE”, „A PRODUCE”) ÎN SOCIETATEA MEDIALIZATĂ*

b) **Colectiv de cercetare:** CS II dr. Silviu G. Totelecan, CS III dr. Adrian T. Sîrbu (coordonator)

c) **Termen de realizare:** 31 decembrie 2025

d) **Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:**

Din punctele de vedere (convergente) ale istoriei culturale, sociale și economice, originea câmpului acestei problematice este de găsit odată cu emergența conceptului modern de „operă de creație intelectuală”, iar punctul de plecare al formulării acestuia e *comerțul* cu cărți, cu scrieri tipărite și, în genere, cu tipărituri (inclusiv de imagini – gravuri). În jurul ori, mai degrabă, „în dreptul” acestuia se pune pentru prima oară și chestiunea dreptului de proprietate intelectuală. (Procesul de conceptualizare și instituționalizare juridică a acestui drept s-a desfășurat mai mult sau mai puțin sincron în Anglia și în Franța de-a lungul secolului al XVIII-lea, de unde, apoi, s-a generalizat treptat în decursul secolului al XIX-lea; la sfârșitul acestuia doctrina acestui drept era deja cristalizată în toate liniile sale definitorii, iar progresele ulterioare ale tehnologiilor producției și difuzării creațiilor culturale, în special „noile media” și culminația „sintezei” telematice a tuturor mediilor, sub forma mediului mediilor sau „internet”, n-au făcut decât să suscite extensii analogice ale doctrinei.) Sub presiunea pragmatică a importanței pierderilor financiare susceptibile a fi suferite datorită proliferării tipăriturilor neautorizate (inițial, fără patent, autorizație de monopol acordat de coroană; apoi, cu sensul de încălcare a legii), acest drept a fost inventat pentru a servi la reglarea litigiilor între tipografii-editori în privința piratajului de texte tipărite. Istoricii culturali se acordă în a constata existența, în toate cazurile, a unei strategii uniforme în felul de justificare a necesității socio-economice unei legi a „drepturilor de autor” (cealaltă denumire a acestui drept, sinonimă și făcând pereche cu cea deja menționată): pentru ca „autorii”, producătorii textelor, să poată fi (ră)splătiți. Din capul locului însă e invocată deopotrivă și o motivație culturală „nobilă”: susținerea (recompensarea) efortului intelectual al „autorilor” are, *eo ipso*, un beneficiu social greu de contestat – libera circulație a ideilor, instruirea și cultivarea societății, stimularea creativității. Mobilul esențial avansat a fost, deci, protejarea autorilor/creatorilor, sub umbrela reglării drepturilor asupra *reproducerii* propriilor creații, drept cesionabil, în anumite condiții, editorilor-comercianți cu tipărituri. Cu alte cuvinte, într-o cultură modernă, dreptul de „proprietate intelectuală” este ceea ce instituie „autorul”/„creatorul”, ca actor (și ca rol) pe o scenă socio-culturală.

Din punctul de vedere al unei sociologii a culturii interesată și de genealogia obiectelor sale de studiu, trăsătura cea mai importantă și *perenă* a noțiunii de „proprietate intelectuală” este că ea e instituită pentru a întemeia posibilitatea comerțului cu copii, relevee materiale, tipărituri sau reproducere de imagine (gravură, apoi fotografie), ale unui „conținut” („concept”, „idee”) intelectual(ă) sau artistic(ă). E de insistat asupra faptului crucial că, așa cum spune și cuvântul convocat spre a-l numi (a-l gândi) în mod originar, *copyright*, dreptul de proprietate intelectuală asupra reproducerii/copiei, ca obiect (cu „fund dublu”) al comerțului (cu copii și cu dreptul asupra realizării lor), nu se referă la caracterul incorporal al unei „idei” (realitatea sa imaterială, pur intelectuală, hermeneutică etc.), ci se referă la reglarea unei economii emergente a copiilor materiale, realizate tehn(olog)ic (artizanal, industrial, informatic), ale unor inteligibile în sine corporale. Acesta este punctul de pornire, atestat istoric, al problematicei a cărei desfășurare contemporană ne propunem s-o investigăm. Din momentul în care eficiența tehnicilor de multiplicare (mai întâi mecanică, apoi foto-chimică, în sfârșit electronică) a copiilor „de idei”, respectiv „de opere” (i.e., de creații intelectuale, ori expresiv-artistice și

simbolice) sporește atât extensional, cât privește sporirea speciilor de copii care apar și circulă în realitatea socio-culturală, cât și intensional, căci copiile pot fi la rândul lor copii de copii (reeditări, adaptări, imitații, citări, comentarii, interpretări, ca să nu mai pomenim de vastul spectru posibil al replicilor, admirative ori polemic-critice, în fine oblice), întreg câmpul producției ori al creației culturale poate fi, cu siguranță, văzut în această optică. Rezultă de aici ipoteza de lucru că ar exista un nivel de articulare simultan materială și socio-culturală al unor „unități de analiză” a obiectelor și artefactelor culturale, articulare a cărei descriere poate restitui o veritabilă logică socială a producției culturale în baza căreia devine profitabil – și inedit, credem – din punct de vedere epistemic să fie sesizată și (re)conceptualizată „creația” de ordin cultural. Nu speculativ, ci privind la ce se întâmplă cu sensul și metabolismul noțiunii de cultură atunci când ea e văzută în desfășurarea expresiei ei replicative.

e) Scopul proiectului:

Producerea unei descrieri sistematice a caracteristicilor socio-culturalului contemporan conceput din perspectiva și în dinamica specifică unei societăți în care se desfășoară maximal efectele de augmentare ale producției de „conținuturi” articulate, material și semiotic-medial, de copiile unor „concepții de opere” (intelectuale, artistice, simbolice) care se pot legitima/omologa socialmente ca având statut de „creații” în virtutea susceptibilității lor de a se prezenta și a circula exclusiv „în copie” (copie de un tip, prin definiție, multiplu, numeros și generat tehnic/tehnologic).

f) Obiective subordonate scopului, care urmează a fi realizate în anul 2023:

Proiectul de cercetare e preconizat într-o desfășurare pe durata a patru ani, 2022-2025. În primii ani, activitățile de cercetare în cadrul proiectului se vor concentra pe delimitarea paradigmelor teoretice, în contextele lor de înrădăcinare socio-culturală, prin prisma căroră, de-a lungul istoriei ideilor, au fost angajate constelațiile categoriale, respectiv cadrele lor disciplinare utilizabile în elucidarea accepțiilor creației de opere. Principalul contrast avut în vedere este cel dintre paradigma creației ca *mimetiké techné* și/sau *poiesis* (etimoanele grecești numind, vicariant, conceptul „artelor plăsmuitoare”) și cea a creației moderne, în care creatorul, înzestrat cu o putere insondabilă de a inventa expresii absolut noi, inimitabile, ale propriilor profunzimi prin excedarea oricăror reguli și rețete „ale artei”, ajunge să fie considerat ca subiect absolut, în toate sensurile, al propriei creații (inclusiv, deci, în sensul autocreației a unui „(în) sine” creator).

g) Valorificarea rezultatelor:

- susținerea a patru comunicări științifice la manifestări naționale și internaționale;
- elaborarea parțială a trei studii în vederea publicării în cursul anului următor;
- organizarea unei mese rotunde și a unei secțiuni de comunicări în cadrul unei manifestări științifice.

Colaborări în țară: nu.

h) Buget solicitat pentru 2023:

- salarii anuale pentru CS II și CS III;
- fonduri pentru achiziționarea de cărți și reviste de specialitate;
- plata unor abonamente la reviste online și baze de date de specialitate;
- dotare tehnică pentru cercetare și documentare de teren: laptop performant, licențe software Windows 10, Microsoft Office, programe de analiză de date calitative (de ex. Atlas.ti), de analiză de date cantitative, reportofon digital și cameră foto/video.

Coordonator proiect,
CS III dr. Adrian T. Sîrbu

PROIECT DE CERCETARE VIII/2

a) **Denumire:** „*RECONFIGURAREA TRASEULUI*”: *PLANIFICARE ȘI CREATIVITATE ANTREPRENORIALĂ ÎN PERIOADE DE CRIZĂ*

b) **Colectiv de cercetare:** CS III dr. Marius Ion Bența

c) **Termen de realizare:** 31.12.2023

d) **Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:**

Modul de clădire și de funcționare a organizațiilor – fie că vorbim de organizații antreprenoriale, fie că vorbim de organizații ale aparatului birocratic administrativ – pe principii raționale de maximizare a productivității, minimizare a costurilor, optimizare a fluxului de comunicare și a procedurilor de muncă a fost îndelung studiat de sociologia organizațională în ultimele decenii și, în linie weberiană, se poate spune că această dimensiune raționalizantă a societății reprezintă pecetea principală a modernității, atât în societățile democratice liberale, cât și în societățile din fostul bloc comunist european.

După mai bine de treizeci de ani de tranziție economică, politică, juridică și socială, dintre care 15 ani au fost considerați o etapă de „integrare” constantă în structurile Uniunii Europene, societatea românească poate fi considerată drept o democrație liberală europeană cu specificități culturale care țin de trecutul comunist și de spațiul balcanic. Statul de drept, economia de piață, stabilitatea economică, antreprenoriatul, presa liberă, independența justiției sunt ingredientele pe care, după un drum lung și anevoios, românii le-au câștigat.

Totuși, aplicarea principiilor raționalismului într-o anumită organizație necesită, drept condiție, existența unui mediu de pace, acalmie și predictibilitate în care *riscul* crizelor, războaielor ori al catastrofelor de orice fel este relativ mic. Care este răspunsul unei organizații la intervenția unei crize majore și total neașteptate, cum a fost criza medicală din 2020? Managementul modern și sociologia organizațională vorbesc¹ despre metode de evitare sau contracarare a crizei sau, dacă acest lucru nu este posibil, despre metode de minimizare a efectelor crizei, de adaptare ori de *resilience*, adică o anumită „elasticitate” definită prin abilitatea de reveni din nou în picioare în urma unei căderi. Criza din 2020, care continuă și azi, este o bună ocazie pentru a studia „în timp real” aceste fenomene și modul în care ele dau naștere la soluții *creative*.

Proiectul de față vizează studierea *răspunsului creativ* pe care unele organizații comerciale mici din România l-au dat în contextul crizei economice și sociale generate de criza sanitară începută în primăvara anului 2020 și efectele pe termen lung ale acesteia. În particular, vom lua ca obiect de studiu empiric un grup de aproximativ 20 de antreprenori care derulează proiecte de întreprinderi sociale finanțate cu fonduri europene prin intermediul Fundației Bethany din Timișoara. Alegerea acestui grup, care reunește diferiți întreprinzători din Transilvania, majoritatea tineri, este motivată prin faptul că prezintă următoarele avantaje pentru investigația de față:

- Calendarul proiectelor acestor antreprenori s-a suprapus, în mare măsură, peste evoluția evenimentelor care au generat criza la nivel mondial, acestea urmând să se încheie la finalul anului 2022.
- Derularea acestor proiecte prin intermediul unei fundații asigură infrastructura de comunicare ideală pentru organizarea etapelor empirice ale studiilor noastre (interviuri,

¹ A se vedea, spre exemplu: *Trade and Economic Effects of Responses to the Economic Crisis*, OECD Trade Policy Studies, Paris, OECD, 2010; Burton, R. M.; Obel, B., *Strategic Organizational Diagnosis and Design: The Dynamics of Fit*, Boston, MA, Springer, 2004; Clegg, S.; C. Hardy; Nord, W., *Handbook of Organization Studies*, Londra, Sage, 2006; Hassard, John, *Sociology and organization theory: Positivism, paradigms and postmodernity*, Cambridge, Cambridge University Press, 1993; March J.G.; H.A. Simon, *Organizations*, New York, Wiley, 1958; Ruef, M.; Lounsbury, Michael, *The Sociology of Entrepreneurship*, Amsterdam, Elsevier, 2007; Weber, M., *The Theory of Social and Economic Organization*, New York, The Free Press, 1964.

focus-grupuri, chestionare etc.), întrucât vom profita de întâlnirile periodice pe care fundația le organizează cu antreprenorii implicați.

- Toate aceste proiecte de antreprenoriat sunt proiecte de economie socială, ceea ce ne oferă ocazia de a surprinde modul în care categoriile defavorizate și vulnerabile ale societății au făcut față valului complex de efecte generat de pandemia din 2020 la nivel individual, social, economic, juridic sau politic.
- Derularea proiectelor de antreprenoriat social are loc, pe de o parte, în cadrul juridic al normelor și legislației românești și, pe de altă parte, în cadrul juridic strict al normelor și legislației europene, dat fiind că este vorba de proiecte realizate cu finanțare de la Uniunea Europeană. Această dublu context birocratic – uneori contradictoriu și marcat de incoerențe normative sau procedurale, la care s-au adăugat restricțiile, limitările și condiționările neașteptate ale situației de criză – este un bun prilej pentru a studia, în timp real, și modul în care birocrăția însăși găsește (sau nu) mecanisme de adaptare, creativitate, inovare și autoflexibilizare în perioade de criză.

Proiectul de față va fi realizat prin aplicarea unui set de instrumente de cercetare empirică asupra grupului vizat, precum și desfășurarea unei cercetări bibliografice în domeniul multidisciplinar al sociologiei organizaționale, antropologiei politice și al managementului de criză. Cadrul teoretic de referință îl reprezintă sociologia interpretativă de sorginte weberiană, precum și noțiuni și instrumente din antropologia politică reflexivă, din teoria riscului și din sociologia fenomenologică.

f) **Obiectivele subordonate scopului, ce urmează a fi realizate în anul 2023:**

Proiectul se desfășoară pe durata a doi ani calendaristici, de la 1 ianuarie 2022 până în 31 decembrie 2023.

Rezultatele proiectului de față, cristalizate în patru studii individuale și/sau colective, vor fi publicate în final în reviste de specialitate recunoscute la nivel internațional de comunitatea academică sau în volume la edituri de prestigiu.

- *în primul an (2022)*: Vor avea loc activitățile de cercetare bibliografică și teoretică legate de tema studiată. De asemenea, estimăm participarea la două întâlniri ale grupului de antreprenori în cursul anului 2022, întâlniri în cadrul cărora vom realiza cele trei cercetări empirice menționate mai sus (ancheta, focus grupul și interviurile). Aceste întâlniri vor avea loc, cel mai probabil, în cursul verii 2022 (iulie sau august, în funcție de restricțiile existente la nivel național în perioada respectivă). O primă etapă de analizare și sintetizare a datelor colectate va avea loc în a doua jumătate a anului 2022.
- *în al doilea an (2023)*: Va avea loc a doua etapă de analizare și sintetizare a datelor. De asemenea, vom continua activitățile de cercetare bibliografică și teoretică și vom realiza redactarea studiilor în vederea publicării.

g) **Material și metode de lucru:**

În ce privește instrumentele de cercetare empirică, vom folosi:

- 1). o anchetă sociologică bazată pe un chestionar adresat grupului studiat în întregime;
- 2). un set de interviuri semistructurate cu un număr restrâns (3-5) de antreprenori, precum și cu liderul organizației;
- 3). un focus-group cu aproximativ jumătate dintre antreprenorii implicați în proiecte.

Datele colectate prin metodele empirice vor fi analizate folosind metode cantitative (analize statistice și analiza rețelelor sociale), precum și calitative, iar interpretarea rezultatelor se va face ținând seama de cadrul teoretico-interpretativ menționat mai sus.

h) **Valorificarea rezultatelor în 2023:**

- elaborarea parțială a două studii în vederea publicării în cursul anului următor;
- susținerea a două comunicări la manifestări științifice interne și/sau internaționale;
- elaborarea unui raport de cercetare.

i) **Colaborări în țară:** nu.

j) **Colaborări în străinătate:** nu.

k) **Bugetul solicitat pentru anul 2023:**

- un salariu pentru CS III, normă întreagă;
- fonduri pentru consumabile și publicații de specialitate.

l) **Alte subvenții de cercetare:** nu.

Coordonator proiect,
CS III dr. Marius Ion Bența

PROIECT DE CERCETARE VIII/3

a) **Denumirea:** *IPOSTAZE ALE PROFESIILOR LIBERALE ȘI ALE OCUPAȚIILOR CREATIVE – ÎNTRE NORMATIV ȘI PRACTICI*

b) **Colectivul de cercetare:** CS drd. Cozea Narcisa (1 normă).

c) **Termen de realizare:** 31 decembrie 2023.

d) **Stadiul actual al cunoștințelor:**

COR sau Clasificarea Ocupațiilor din România este un nomenclator apărut în anul 1995 și reprezintă sistemul de identificare, ierarhizare și codificare a tuturor ocupațiilor desfășurate în economie, indiferent de tipul și locul desfășurării lor.

În România, Ministerul Muncii și Protecției Sociale are în atribuții sarcina de a actualiza și revizui periodic Clasificarea Ocupațiilor, împreună cu Institutul Național de Statistică, urmând o procedură standard, ca urmare a identificării de noi preocupări ce interesează un număr crescând de persoane sau un domeniu nou de activitate, încă neclasificat.

Evoluția galopantă a tehnicii a dus, în ultimii 20 de ani, la o mult mai facilă și rapidă diseminare a informației, a preocupărilor, gândurilor și ideilor individuale. Apariția rețelelor de socializare, aplicațiilor și instrumentelor web accesibile gratuit publicului larg a deschis porțile exprimării la nivel global. Fiecare individ ce posedă un device cu acces la internet își poate acum face cunoscute ideile novative, gândurile, trăirile, stările, abilitățile.

Apoi, pandemia globală a accelerat evoluția ocupațiilor digitale, transformând viitorul pieței muncii. Modul de lucru clasic versus cel online ne pune în fața unor situații neobișnuite. Primele locuri din top 10 profesii ale viitorului anunțate de World Economic Forum nu seamănă cu nimic din standardul ocupațional obișnuit. Creativitatea și noutatea, indiferent de forma și conținutul sub care se prezintă, au luat cu asalt piața muncii. Viteza cu care preocupările unui individ devin preocupări de masă depășește cu mult birocrăția și procedura greoaie de standardizare a unei ocupații.

e) **Scopul proiectului:**

Programul de cercetare își propune să arate cum metodele de standardizare ale ocupațiilor sunt copleșite de viteza de propagare a creativului individual, cum preocupările și activitățile unui individ pot deveni în scurt timp preocupări de masă, creatoare de venituri sau drepturi și obligații aflate în afara sferei legislativului. Facilitator al lucrului la distanță, consilier pentru respectarea programelor de fitness, manager de design pentru case inteligente, consilier de imersiune XR, arhitect de mediu pentru amenajarea spațiului de lucru, detectiv de date, auditor de algoritmi de favorizare, analist de risc pentru dezastre cibernetice, manager TikTok, dezvoltator de filtre pentru Instagram, administrator/arbitru în competiții virtuale din sportul electronic, fermier urban, inginer imprimare organe 3D sau influencer sunt doar câteva dintre preocupările relativ recente care au căpătat o amploare atât de mare, încât sunt deja propuse oficial pentru a fi standardizate. Adaptarea la schimbare și flexibilitatea, educația digitală, nevoia alimentării curiozității și a inovației tinerilor, consilierea vocațională și pregătirea pentru un interviu de angajare sau pentru viață, prin practică și mentorat au luat locul curiculelor școlare clasice. Cum, când și dacă toate aceste ocupații își vor găsi un loc așezat în societate probabil numai timpul ne va putea spune cu exactitate.

f) **Material și metode de lucru:**

Cercetare bibliografică; analiza legislației interne; studii de caz

g) **Rezultate scontate în 2023:**

Sistematizarea rezultatelor obținute în urma consultării surselor bibliografice într-un raport de cercetare (cca. 30 de pagini).

h) **Valorificarea rezultatelor în 2023:**

Pregătirea unui studiu privitor la rezultatele cercetării întreprinse, participarea la două conferințe științifice interne și/sau internaționale.

i) **Colaborări în țară:** nu.

j) **Colaborări în străinătate:** nu.

k) **Bugetul solicitat pentru anul 2023:**

– un salariu anual de CS, normă întreagă.

– costul unor consumabile și abonamente la reviste de specialitate.

l) **Alte subvenții de cercetare:** nu.

Coordonator proiect,
CS drd. Cozea Narcisa

PROIECT DE CERCETARE VIII/4

- a) **Denumirea:** *INOVAȚIE JURIDICĂ ÎN DOMENIUL ADMINISTRĂRII LEGII PENALE ȘI MODERNIZARE SOCIETALĂ ÎN TRANSILVANIA SECOLELOR XVII-XIX* (proiect nou)
- b) **Colectivul de cercetare:** AC dr. Gabriel-Virgil Rusu.
- c) **Termen de realizare:** 31 decembrie 2025
- d) **Stadiul actual al cunoștințelor:**

Problematica genezei, aplicării și dezvoltării normei juridice, scrise ori nescrise, a suscitat atât interesul cercetătorilor din domeniul științelor juridice, cât și a celor din sfera istoriei statului și dreptului, dovadă fiind volumele editate în ultimele decenii. Însă aceste lucrări, excepționale din perspectivă pluridisciplinară, istorico-juridică, sunt mai degrabă abordări generale, epistemico-teoretice, focalizate pe analiza dreptului în Țara Românească și Moldova și mai puțin asupra realității judiciare din Marele Principat al Transilvaniei. Astfel, este destul de dificil de identificat, din surse istoriografice românești, ceea ce s-a petrecut în materie de drept în spațiul transilvan în perioada pre-modernă și modernă (secolele XVII-XIX). Pentru acest lucru este necesar un demers de cercetare amplă și extinsă care să înceapă prin analiza documentelor editate și inedite din fondurile arhivistice naționale, să continue prin traducerea și studierea bibliografiei maghiare și germane cu privire la această problematică, cu traducerea și interpretarea normelor de drept penal emise la nivelul Principatului Transilvaniei și a Imperiului Habsburgic, finalizând cu publicarea rezultatelor constatate și deschiderea unor noi orizonturi de explorare.

Analizând norma juridică - o creație societală reglatoare -, constatăm că ea se află într-o continuă dinamică; se dezvoltă pe măsură ce societatea umană devine mai complexă, adaptându-se la mutațiile survenite în plan social, politic, economic și cultural. În secolul al XVII-lea sistemele de drept încep să iasă din rigiditatea feudală, fiind orientate de profesioniști vremii înspre ceea ce azi numim principii moderne. Obiceiul sau cutuma de la nivel comitatens prinde forme scrise încercând să se elibereze din cadrele codexurilor romane sau iustiniano-bizantine și să se adapteze percepțelor unei lumi în schimbare, o schimbare dezvoltată de jos în sus, modernizatoare și modelatoare.

În secolul al XVIII-lea, când întregul continent cunoaște beneficiile Iluminismului, ale cărui principii clamate de filosofi vremii se răsfrâng în mod fertil asupra societății europene, în ansamblul ei, schimbările în plan juridic sunt tot mai evidente. Este perioada în care se înregistrează progrese remarcabile în toate domeniile (inclusiv în cel al dreptului), progrese care dau încredere în posibilitățile nelimitate ale rațiunii umane; spiritul științific se impune, iar libertatea creației nu mai poate fi îngrădită nici de Biserică, nici de monarhi. Unii dintre ei devin chiar factori ai inovării și legiuitori: *lege creatoare de legi și regi creatori de lege* (Henry de Bracton). Începând cu sfârșitul secolului precedent Transilvania va face parte din Imperiul Austriac, fiind înglobată sub forma unui mare principat cu o autonomie discutabilă, în baza prevederilor Păcii de la Karlowitz (1699). Austriecii doresc un stat centralizat (o formă de modernitate), sens în care vor aplica legislația imperială în toate țările Coroanei, inclusiv pe teritoriul transilvan, în paralel, pentru o scurtă perioadă de timp, cu legislația locală – colecțiile de legi *Approbatae* și *Complitatae Constitutiones*. Ei vor introduce treptat și elemente de noutate și modernitate în domeniul legislativ și în cel practicilor procesuale penale, astfel încât aplicarea legii penale să se realizeze cu mai multă operativitate și eficiență. Vorbim în primul rând de *Constitutio Criminalis Theresiana*, primul cod de legi penale emis de Maria Tereza în anul 1768 care pune pe baze noi, moderne, politica în materie penală a imperiului. Până la acesta, autoritățile responsabile de ordinea publică din Transilvania deși încerca să țină sub control criminalitatea, acțiunile lor nu erau întotdeauna însoțite de succes întrucât beneficiau

doar de o coordonare locală care făcea aproape imposibilă, spre exemplu, urmărirea infractorilor pe teritoriul altor comitate.

Fiul și urmașul Mariei Tereza, împăratul reformator Iosif al II-lea merge și mai departe cu inovațiile juridice în *Codul Penal Iosefin*. Plecând de la principiul fundamental *nulla poena sine lege* actul normativ impune judecătorilor de drept penal obligația strictă de a respecta legea, procedează la eliminarea din cod a infracțiunilor de religie și morală și decide abolirea pedepsei cu moartea. În anul 1803, sub Francisc al II-lea, a fost promulgat un nou Cod Penal, care a reintrodus pedeapsa capitală pentru o serie de infracțiuni grave, a declarat infracțiunile religioase și morale din nou fapte penale, a adus schimbări importante, precum codificarea cazurilor agravante, a prescripției pentru infracțiuni și pedepse, făcând în premieră diferența dintre omor și omor din culpă.

Explozia demografică din Imperiu în secolul al XVIII-lea a facilitat și creșterea numărului persoanelor predispușe infracțional ori a celor care au comis fapte penale, respectiv diversificarea paletei infracționale și a modurilor de operare, astfel încât autoritățile centrale și locale au căutat să administreze legea penală cât mai eficient prin ordine și instrucțiuni reglatoare. Unele practici bazate pe consuetudinare capătă formă scrisă așa cum sunt, de pildă, „ordinele guberniale de urmărire”, în fapt, mecanisme de urmărire a suspecților pe baza descrierii semnalmentelor și a unor date de identificare sumare. O altă inovație juridică este scrisoarea compasuală (*litterae compasualis*) - un raport de identificare a persoanei căutate -, iar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea se impune tot mai mult fotografia judiciară în practica judiciară de urmărire și identificare a persoanelor.

Pentru înțelegerea corectă a fenomenelor care vor face obiectul prezentului proiect de cercetare, ce își propune să aducă unele clarificări în materia administrării legii penale – în contextul mai larg al istoriei dreptului din Transilvania –, supusă, la rândul său unor transformări macro-sociale, este necesară o perspectivă integratoare și o viziune pluridisciplinară care să îmbine perspicacitatea juristului, rigoarea istoricului și analiza sociologului.

e) Scopul proiectului:

Prezentul proiect va presupune o activitate de explorare a resorturilor de elaborare a politicii penale și de funcționare a sistemului judiciar în Transilvania pe parcursul a trei secole de istorie premodernă și modernă, urmărind aspecte de inovație juridică în administrarea legii penale.

Aceasta înseamnă:

- cercetarea surselor istoriografice existente în limbile română și maghiară;
- identificarea documentelor și actelor cu caracter juridic în fondurile arhivistice (sentințe penale, ordine guberniale de urmărire, audieri de martori etc.);
- analiza și interpretarea documentelor pentru a identifica aspecte de inovație în domeniul administrării legii penale, cu impact asupra modernizării societale în principat;
- analiza dinamicii în materie de codificare penală începând cu secolul al XVII-lea și urmărirea modului în care legea penală a fost aplicată la nivel local și central.

f) Obiectivele subordonate scopului proiectului;

Proiectul se va desfășura pe parcursul a trei ani, astfel:

- Pentru anul 2023 avem în vedere:
 - o documentare arhivistică pentru identificarea elementelor de inovație în materie juridică în documentele cercetate;
 - o studierea bibliografiei existente în domeniul științelor juridice și istoriei dreptului;

- Pentru anul 2024:
 - analiza legislației transilvane și a celei imperiale în materie de drept penal și drept procesual-penal;
 - identificarea instituțiilor judiciare din Principatul Transilvaniei – secolele XVII-XIX – și stabilirea pachetului de responsabilități și competențe;
 - analiza și interpretarea informațiilor extrase din documentele inedite cercetate;
 - elaborarea variantelor preliminare ale primelor studii în vederea redactării materialelor pentru publicare.
- Pentru anul 2025:
 - publicarea unor articole în periodice de specialitate;
 - publicarea într-un volum a rezultatelor cercetării și a documentelor judiciare studiate;
 - redactarea raportului final asupra cercetării.

g) Rezultate așteptate

- analiză comparativă, bazată pe studiul documentelor de arhivă, a eficienței activităților de prevenire și constatare a faptelor penale între perioada Principatului autonom sub suzeranitate otomană (sec. XVII) și cea a Marelui Principat al Transilvaniei (sec. XVIII-XIX);
- identificarea reconfigurărilor constatate la nivelul politicii penale a Principatului Transilvaniei odată cu integrarea sa în Imperiul Habsburgic;
- analiza producției de coduri penale și urmărirea transformărilor normative ale sistemului punitiv;
- descoperirea și investigarea unor elemente de inovație în materie de practici judiciare penale în activitatea structurilor de ordine publică din Transilvania perioadei-țintă;
- produsele cercetării pot să reprezinte surse de cunoaștere a trecutului istorico-juridic, dar și modele de inspirație pentru politicile contemporane în materie de drept penal și drept procesual penal.

h). Valorificarea rezultatelor proiectului

- redactarea și publicarea a cel puțin două studii/an pe tema proiectului;
- diseminarea rezultatelor cercetării în mediul academic prin susținerea a cel puțin două comunicări/an la manifestări științifice interne și internaționale.
- cuprinderea studiilor într-un volum editat sub egida Institutului de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române (pe cheltuiala cercetătorului);

i) Bugetul solicitat pentru perioada 2023-2025: un salariu pentru AC (normă întreagă).

j) Alte subvenții de cercetare: nu.

Coordonator proiect,
AC dr. Gabriel-Virgil Rusu

PROIECT DE CERCETARE VIII/5

a) **Denumirea:** *ARTIȘTI ȘI ARHITECȚI ÎN ECONOMIA CREATIVĂ: ÎNTRE INOVAȚIE, PRECARITATE ȘI AUTOREGLEMENTĂRI*

b) **Colectiv de cercetare:** CS dr. Cristian Pop

c) **Termen de realizare:** 31.12.2023

d) **Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:**

Sociologia profesiilor a cunoscut dezvoltare importantă în ultimii 20 de ani prin capacitatea acesteia de a încorpora concepte și de a opera cu idei care provin din alte domenii, fie că vorbim de o mai generală sociologie a ocupațiilor, a organizațiilor sau una preocupată de inegalitățile sociale, precum este sociologia stratificării sociale. Într-o trecere în revistă a domeniului din ultimii 60 de ani Adams (2015) arată că tipurile tematice dominante în sociologia profesiilor au fost, în primul rând, cele legate de reglementarea/regularizarea profesiei prin demonstrații empirice din diverse domenii de expertiză. Acest curent de literatură de specialitate vine mai degrabă dinspre autori britanici. Pe de altă parte, avem un alt șir de publicații care au în vedere provocările organizaționale pentru diferite tipuri de profesii, literatură care este construită, mai degrabă, cu aportul cercetătorilor din spațiul nord-american. Mai mult, Adams (2015) arată că primul tip de literatură tematizează, în special, studiul profesiilor ca și componente ale ordinii sociale (Sciulli, 2009), relațiile dintre stat și profesie, provocări pentru profesiile dominante, aspecte legate de încrederea în expertiza diverselor profesii, ca să amintim doar câteva. Cel de-al doilea curent tematic are în vedere studiul profesiilor ca ocupații cu accent pe munca lor, pe piața muncii și pe inegalitățile apărute aici. Temele discutate, arată Adams (2015) sunt legate de munca experților în organizații bazată pe o teorie instituțională și concepte precum sunt logica instituțională și câmpuri organizaționale, pentru a înțelege dinamicile din peisajul diverselor profesii. Saks (2016) completează acest peisaj general din sociologia profesiilor arătând că recent autori din diferite țări europene devin tot mai vizibili în câmp. Aceștia se plasează, cel mai adesea, în una (sau ambele) din cele două mari tradiții de înțelegere a profesiilor și organizațiilor, adică una sociologică, neo-weberiană și/sau una din domeniul managerial organizațional care ar putea să fie caracterizată ca neo-instituțională.

În aceste logice diferite, dar și întrepătrunse, profesiile care apar cel mai adesea ca și studiu de caz empiric sunt cele din domeniul medical (ex. Johnson, Larkin și Saks, 1994; Abbot și Meerabau, 1998; Timmemermans, 2008), din management (ex. Muzio et. al., 2011) sau inginerie (ex. Adams, 2020), în special din Statele Unite ale Americii, Marea Britanie și, mai nou, state din Europa de Vest. Studiile vizează diverse aspecte pornind de la definirea conceptelor principale (ex. Abbot, 1988; Abbot, 1993; Sciulli, 2005; Sciulli, 2010; Liljegreen, 2012), până la prezentarea evoluțiilor din ultimii ani (ex. Macdonald și Ritzer, 1988; Evetts, 2011; Popovici, 2014; Adams, 2015; Saks, 2016) sau a unor discuții tot mai intense legate de capacitatea profesiilor de a se auto-reglementa (ex. Adams, 2009; Evetts, 2002; Davies, 2003; Brockman, 2004; Foulconbridge și Muzio, 2011; Lester, 2016; Adams, 2017) dar și o diversă literatură care are în centrul său conceptul de expertiză care vine dinspre sociologia cunoașterii (Gorman și Sandefur, 2011; Eyal, 2013; Eyal și Pok, 2013; Young și Muller, 2014). În acest peisaj dinamic al sociologiei profesiilor marcat de o multitudine de posibilități terminologice, epistemice dar și ontologice se înscrie proiectul meu care va fi preocupat de două categorii ocupaționale în cadrul cărora creativitatea joacă un rol important, dar care sunt reglementate diferit și au reguli distincte de acces la practică: artiștii/artistele (împreună cu lucrătorii culturali) și arhitecții/arhitectele.

e) **Scopul proiectului:**

Scopul principal este de a investiga formele de organizare a în cadrul unor profesii din economiile creative, precum sunt cele din domeniul artelor și al arhitecturii. Munca acestor

categorii profesionale vine cu reguli diferite de acces la practică, cu viziuni proprii despre creativitate, cu o serie de așteptări specifice în ceea ce privesc autonomia profesională, viitorul muncii, relațiile de muncă, venituri, dar și o serie de factori structurali care au impact asupra lor, cum sunt actuala pandemie Covid sau reglementările (și lipsa lor) de pe piață și cele întărite de instituțiile statului. Toate acestea se vor constitui ca teme și subteme de cercetare în relație cu arhitecți și artiști. Așadar, proiectul urmărește conturarea unei imagini de ansamblu asupra modelelor actuale de organizare a muncii în sectorul creativ și observarea/identificarea schimbărilor aduse de pandemie la nivel global în acest sector. Totodată, este preocupat de identificarea provocărilor și condițiilor sociale și economice specifice desfășurării muncii artiștilor, lucrătorilor culturali și arhitecților în România, dar cu accent pe Cluj-Napoca și zona metropolitană cu scopul de a înțelege dinamicile, nevoile și plusvaloarea adusă de expertiza celor care populează acest câmp creativ.

f) Obiective subordonate scopului, care urmează a fi realizate în anul 2023:

- Descrierea noilor tendințe de muncă la nivel internațional, național și local în zona experților din arhitectură și din arte.
- Interviurile individuale și de grup pe care le propun vor aduce mai multă claritate aspectelor din anchetă și vor avea în vedere și teme ce țin de descrierea sectorului creativ în termeni economici, de mărime a publicurilor (pentru artiști) și a pieței (pentru arhitecți), dar și a nevoilor și așteptărilor actorilor din acest câmp sau efectul pandemiei Covid în sfera ocupațională (pornind de la aspecte ce țin de educație și training, până la cele legate de accesul la profesie).
- Consolidarea unui cadru teoretic potrivit pentru explicarea rezultatelor care îmi va ghida atât demersul cantitativ cât și cel calitativ.

g) Valorificarea rezultatelor în 2023:

- Strângerea datelor în vederea analizei;
- Trimiterea spre publicare/publicarea a măcar unui studiu;
- Susținerea unei comunicări la manifestări științifice interne și/sau internaționale;
- Raport de cercetare pe baza analizelor și bibliografiei (cca. 40 de pagini).

h) Bugetul solicitat pentru anul 2023:

- Un salariu pentru CS, normă întreagă;
- Reportofon pentru înregistrarea interviurilor;
- Costul unor consumabile și abonament la reviste de specialitate.

Coordonator proiect,
CS dr. Cristian Pop

PROIECT DE CERCETARE VIII/6

a) **Denumire:** „ANTREPRENORIAT” IDENTITAR ÎN MEDIUL ONLINE: IDENTIFICĂRI INDIVIDUALE ȘI DE GRUP

b) **Colectiv de cercetare:** CS III drd. Salánki Zoltán

c) **Termen de realizare:** 31 decembrie 2023

d) **Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:**

Chiar dacă termenul antreprenoriat s-a impus, de mai bine de două decenii, în limbajul comun autohton, mai ales prin filiera cunoașterii și culturii economice, asocierea acestuia cu termenii identitate/identificare (individuală și/sau de grup) s-a conturat tot mai vizibil în ultimii ani, atât ca rezultat al translatării conceptuale din domeniul economic în sfera socială și culturală – antreprenoriat social, antreprenoriat cultural –², cât și ca oportunitate de diversificare a posibilităților de afirmare/inovare economică și socio-culturală conferite de spațiul on-line³. Deși în ceea ce privește domeniul social/cultural delimitările conceptuale sunt încă difuze, nefiind încă bine definite limitele/domeniul care argumentează diferența specifică față de antreprenoriatul economic, ceea ce apare ca fiind elemente definitorii ale antreprenoriatului sunt inovația, creativitatea bazată pe conectarea resurselor specifice diferitelor domenii ale existenței. Dacă în antreprenoriatul economic accentul specific este conferit preponderent de ipostaza individualității și de recunoașterea oportunităților pentru realizarea de profit financiar, în cel socio-cultural elementul central rămâne abilitatea de recunoaștere/creare de oportunități socio-economice prin transgresarea spațiului individual-grupal, profit financiar-plusvaloare socio-culturală. Una dintre temele centrale ale antreprenoriatului cultural, promovate intens în ultimul deceniu la nivelul Uniunii Europene a vizat sfera identității/identificării locale/naționale/europene prin intermediul patrimoniului cultural.⁴ În aceste circumstanțe etnicitatea/identificarea etnică constituie o potențială sursă/nișă a domeniului. Materializarea acestei oportunități, în spațiul autohton, s-a manifestat prin apariția și dezvoltarea unor platforme digitale precum: Corbii Albi, MaghiaRomania, #oszuta.ro, Mișcarea Transilvană printre ale căror elemente specifice se află identificarea etnică, discursul etnic/ interetnic.

Proiectul propus valorifică experiența unor cercetări anterioare materializate în studii și comunicări științifice referitoare la conturarea unor identificatori comunitari: Repere simbolice ale transformărilor socio-culturale din spațiul rural (în Studii și cercetări din domeniul științelor socio-umane, vol.18, Cluj-Napoca, Edit. Argonaut, 2009, p. 185-190); Strategii de viață în situri rurale cu revalorificări culturale. Studiu de caz în Rimetea, județul Alba (în Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, Seria Humanistica tom V, 2007, p. 211-232); Reaproprierea socială a patrimoniului arhitectural. Multiculturalitatea între tăvălugul „Global Village” și criza identitară. Suceava, 10 august 2018, lucrare prezentată la conferința: „Patrimoniu arhitectural multicultural in euroregiunea de nord-est”; Avatarurile „Orașului Comoară”: spațiul discursiv al istoriei locale, Cluj-Napoca, 2-5 februarie 2020, Institutul de Istorie „George Barițiu”, lucrare prezentată la Conferința

² Vezi: Samer Abu-Saifan, *Social Entrepreneurship: Definition and Boundaries*, in „*Technology Innovation Management Review*”, feb. 2012, <https://www.timreview.ca/article/523>; *Antreprenor în economia socială (suport de curs)*, <https://afaceridebine.ro/sites/default/files/Suport%20Curs%20-%20Antreprenor%20in%20Economia%20Sociala%20-%20forma%20finala.pdf>.

³ Conform autorilor preocupați de tematica conexiunii dintre antreprenoriatul social/cultural și identitate/identificare accesul din ce în ce mai facil și mai extins la noile tehnologii informaționale, formarea rețelelor de socializare online nu constituie numai un mijloc esențial al noilor forme de creativitate ci devin sursa și mediul noilor forme de antreprenoriat, vezi: *Entrepreneurial entry: The role of social media*, Wei Wang, Qiaozhuan Liang, Raj V. Mahto, Wei Deng, and Stephen X. Zhang, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7522013/>.

⁴ Vezi: Rath, J., & Swagerman, A. (2011). *Promoting ethnic entrepreneurship in European cities*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2806/27456>; 2018: *Anul european al patrimoniului cultural*, https://europa.eu/cultural-heritage/about_ro.html

Internațională „Istoria și Scrisul Istoric Azi: Opțiuni metodologice, Paradigme, Agendă”, Panel „Istoricitate și identitate. Declinări interdisciplinare”; Interfața digitală și discursul privind relațiile interetnice, Cluj-Napoca, 18-20 noiembrie 2020, Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, lucrare prezentată la „Sesiunea Științifică Anuală a Departamentului de Cercetări Socio-Umane”.

e) Scopul proiectului:

În stadiul actual al cercetărilor etnicitatea a fost abordată preponderent ca sursă de clasificare și/sau componentă a antreprenoriatului economic, aria studiilor privind metamorfoza identificării în termeni de etnie sau efectele antreprenoriatului asupra identificării etnice fiind slab reprezentată. Pornind de la premisele eticității cotidiene⁵, proiectul nostru propune investigarea componentelor manifeste și a modelării/metamorfozei identificării etnice/interetnice a maghiarilor din România ca parte a sferei digitale de „antreprenoriat” identitar. În acest sens, o primă serie de interogații care necesită clarificări conceptuale și operaționale privesc: delimitarea și definirea conceptuală a termenilor, etica „antreprenoriatului” identitar, și anume asocierea inovației, creativității cu asumarea unei identități de grup, fapt care anulează individualitatea semenilor ca resursă a procesului dezvoltării; convergența/divergența identificării individuale și a celei de grup (în condițiile asumării unor interese de grup, presupuse apriorice prin însăși natura identității etnice); opoziția dintre antreprenoriat ca proces de creare de plusvaloare (în termeni de resurse ale identificării) și tranzacționarea în mediul digital, care nivelează identitatea individuală.

f) Obiective subordonate scopului, care urmează a fi realizate în anul 2023:

- Identificare instanțelor de „antreprenoriat” identitar din spațiul digital;
- Identificarea și inventarierea elementelor manifeste a procesului de identificare etnică în mediile online;

Ca material și metode de lucru avem în vedere: 1) documentare teoretică, 2) analiză de conținut, 3) inventariere tematică.

g) Valorificarea rezultatelor:

- elaborarea a 2 studii în vederea publicării;
- susținerea a 2 comunicări la manifestări științifice;
- elaborarea unui raport de cercetare (60 p.);
- Colaborări în țară: nu.

h) Buget solicitat pentru 2023:

- un salariu pentru CS III, normă întreagă;
- un reportofon digital;
- un laptop necesar prelucrării datelor și editării muncii de cercetare, cu următoarele specificații minime:

Procesor:	Procesor de 1 gigahertz (GHz) sau mai rapid
RAM:	2 GB, 64 biți
Spațiu pe unitatea de disc:	20 GB pentru SO pe 64 de biți
Placă video:	DirectX 9 sau o versiune ulterioară cu driverul WDDM 1.0
Ecran:	800x600
Sistem operare:	Windows 10

Coordonator proiect,
CS III drd. Salánki Zoltán

⁵ Brubaker, R., Feischmidt, M., Fox, J., Grancea, L., *Politică naționalistă și etnicitate cotidiană într-un oraș transilvănean*, Cluj-Napoca, ISPMN: Kriterion; 2010.